

MEINDERT VAN DER THIJNEN

De

verrassing

van

COEVORDEN

in 1672

Toneelspel in vijf bedrijven

geschreven door A.L. LESTURGEON in 1922

bewerkt door H.VOS te Zweeloo in 1972

PERSONEN

1. Meindert van der Thijnen, schoolmeeter en kosten te Koevorden.

Anneke Harms, zijn vrouw.

Pleegdochter Fenneke

2. Jan Bierling, kastelein in de herberg: "De Pauw"

3. Matheus L 'Empereur.

leden van de Magistraat van Koevorden.

4. Berend Edelinck.

5. Vaandig Herman, eerst in Munstersen, later in Staaten dienst.

Twee landlieden uit Rolde.

8 Carel Rabenhaupt, baron van Sucha, luitenant-generaal en gouverneur van Groningen.

9. J. van Julsinga, burgemeester van Groningen.

10. Berend Coenders, president van de Ommelanden.

~~11. Reneke Busch, secretaris van Groingen.~~

11. Rudolf, huisknecht van Rabenhaupt.

12. Gabbema, kapitein.

13. Frederik van Eibergen, luitenant-kolonel van 't regiment Graaf Koningsmark.

14. Wijler, majoor bij 't regiment Graaf Koningsmark.

15. Johan Sickinga, majoor van de ruitery.

~~17. Roelof Sickinga, lid van de Staten-Generaal, vrijwilliger.~~

~~18. Hendrik Sickinga, ritmeester bij de ruitery.~~

~~19. Feije Sickinga, kornet bij de ruitery.~~

~~20. Nellis van Derder, overste bij de ruitery.~~

16. Een wachtmeester.

Officieren, soldaten, burgers.

De Stedemaagd van Koevorden.

Haar banierdrager.

Eerste bedrijf

(Een eenvoudig toneel. Een burgerlijk gemeubileerde kamer in de woning van meester v.d. Thijnen)

Eerste toneel

ANNEKE - v.d. THIJNEN (De vrouw is met huiselijk werk bezig en v.d. Thijnen bladert in een boek)

Anneke: Dus je besluit staat vast, Meindert. Je neemt het aanbod dat de vorst van Munster je gedaan heeft niet aan.

v.d. Thijnen: Mijn besluit staat vast. Dacht je dat ik een ogenblik in beraad zou staan? Neen, hoor. Ik begrijp niet hoe je mij zoiets nog kunt vragen.

Anneke: Maar man, het is toch zo'n prachtig aanbod. Wat waren wij zo ineens van vele zorgen bevrijd, vooral nu ons gezin steeds maar groter wordt en ik mij wel eens afvraag of er nog steeds meer mondjes moeten komen waarvoor ik te zorgen heb.

v.d. Thijnen: Zeker heb ik daaraan gedacht, vrouw. Maar mijn eren en goede naam en bovenal mijn zielerust zijn me ook veel waard. Wat troost zou ik hebben in een hogere rang en staat wanneer ik steeds binnen in mij een stem zou horen die mij, verwijtend, wees dat ik voor wat goud ons land aan de vijand zou verkopen. Daar rust nooit de zegen des Heren op. ik eet nog liever bedelbrood dan ontrouw te zijn aan ons vaderland.

Anneke: Maar het blijft toch gelijk aan dat het was voordat de bisschop van Munster hier kwam. Het wordt alleen maar door anderen geregeerd. Nederland blijft toch je vaderland als jij je aan de bisschop gaat verbinden.

v.d. Thijnen: (bars) Vrouw hou op. Het lijkt wel of je beïnvloed bent door die bisschop. Ik verafschuw dergelijke mensen, hoe mooi het aanbod ook voor ons zou zijn. Ik dien geen vreemdeling en in geen geval iemand die zich hier met geweld als een dief in de nacht heeft ingedrongen.

Anneke: Spreek niet zo luid, Meindert, straks horen ze jou nog. Je weet in deze tijd hebben de muren oren. Maar als je dan niet om eigen voordeel de bisschop wilt dienen doe het dan voor haar die je als een eigen dochter lief hebt en van haar geluk deel jij ook mee.
Toe, doe het dan om de wil van Fenna onze pleegdochter.

v.d. Thijnen: (verbaasd) Om Fenna?

Anneke: Ja, om haar.

v.d. Thijnen: Ik begrijp je niet. Je spreekt voor mij in raadselen. Hoe kunnen er nu belangen zijn in deze zaak waar Fenna mee genoeid kan zijn.
Daar ben ik wel vernieuwd naar.

Anneke: ik zal haar halen dan kan ze het zelf aan jou zeggen.
(ze roept Fenna)

Tweede toneel

DE VORIGEN - FENNA

Anneke: Ziezo, mijn kind. Meindert wil van jou weten waarom je zo graag zou willen dat hij het aanbod van de bisschop van Munster gaat aannemen.
Zeg het ronduit.

Fenna: (aarzelend) Moet dan het hoge woord er uit. Welnu dan. Ik ben verliefd op vaandrig Herman. u kent hem en ik weet van hem dat de bisschop het goed keurt om met mij te gaan touwen onder voorbehoud dat u, in de waardigheid van een hoge positie, hem gaat dienen. Zo niet dan wordt Herman teruggezonden naar Munster en dan is alles voor mij verloren. Daarom vraag ik u om mijnentwil, kom terug op uw besluit en doe het.

v.d. Thijnen: (verbaasd) Wat hoor ik nu? Hoe krijg je 't in je hoofd om je te verbinden aan iemand van onze vijanden. Iemand die ook tegen ons heeft gevochten en medeplichtig is aan alle ellende waarin onze stad nu verkeerd.
Dat had ik allermintst van jou gedacht, Fenna.

Fenna: Maar....Herman draagt alleen maar het uniform van Munster. In zijn hart is hij volop Hollander evenals ik. Zijn moeder is van afkomst een Hollander. Hoe kan het anders dat wij reeds bij de eerste keer dat we elkaar ontmoetten elkaar begrepen. "t bloed kruipt waar het niet gaan kan." zegt het spreekwoord.

v.d. Thijnen: Dat kan waar zijn, maar je moet niet vergetendat hij vecht voor Munster en zijn zwaard ook tegen mij en alle anderendreigend gaat richten zodra zijn meester hem dat beveelt. Kun je dat begrijpen?

Fenna: Juist daarom smeed ik u, neem het aanbod aan dat de bisschop u heeft gedaan. Alle bezwaren zijn dan meteen opgelost. Hij wordt een vriend van u en alle vrees is voorbij. En ik kan mij er op verheugen binnenkort de bruid te zijn van vaandrig Herman.

v.d. Thijnen: Kind, wat ben je toch luchthartig. Je weet niet wat je zegt. Het is geen spel maar bittere ernst waarin wij momenteel verwickeld zijn.
Ik doe het niet. Het spijt me voor jou, Fenna. Ik weet dat mijn woorden je pijn doen nu alle hoop voor jou in een slag vernield is. Je weet hoe zwaar het me valt niet aan jou wens te kunnen voldoen. Ik wil veel, zeer veel voor jou doen om je gelukkig te maken, Fenna, maar dit, dit kan ik niet doen. Wil je dat van mij geloven?

Fenna: Dat weet ik. Sedert de dood van mijn veel te vroeg gestorven ouders hebben jullie voor mij gezorgd alsof ik uw eigenkind was Niets dan liefde is mij ten deel gevallen. Werkelijk, ik heb in u beide teruggevonden wat mij door de dood is ontnomen. Ik kan jullie daar nooit genoeg voor bedanken. En toch....toch.... Vergeef mij dat ik het nogmaals vraag. Is er dan niets dat kan gebeuren om op uw besluit terug te komen?

v.d. Thijnen: Misschien vind jeme een wreedaard, Fenna, maar ik mag niet ik kan niet anders. Zolang ik nog de belangen van ons eigen volk en land kan dienen denk ik er niet aan dat voor vreemden te doen. Al bieden ze me ook tonnen goud aan. Ik sterf liever de hongersdood dan dat ik de wapens van zo'n Munsterse bisschop ga opnemen. Iemand die de vloek op zijn schreden volgt en door bloed en

staal iedereen laat afschrikken. Ik zou geen echte zoon van mijn vader zijn indien ik op het voorstel an die despoot in zou gaan. Een despoot die leeft bij onrecht en geweld. Ik zou mij nooit geen vrije zoon van een vrij Nederland kunnen voelen indien ik mij verlaagde tot knecht van hem. Maar.....(luisterend)....Stil ik hoor iets.

Anneke: 't is Bierling de buurman. (Ze laat hem binnen en gaat zelf af)

v.d. Thijnen: Laat hem maar binnen.

Derde toneel

v.d THIJNEN-ANNEKE-BIERLING

Bierling: Goeie morgen. Hoe is het, heeft de slaap jullie weer verkwikt ben je weer fris. Ik kon helemaal niet slapen.

v.d. Thijnen: Mijn beste Bierling, dat kan ik aan je zien. Je ziet er uit alsof je in een nevel kijkt. Dat zijn we niet van jou gewoon. Wat is er aan de hand?

Bierling: Hoe kun je dat nog vragen. Wie heeft er in deze droeve en benarde tijd nog lust om vrolijk te zijn. Ik niet.

v.d. Thijnen: Wij moeten ons kruis dragen en de moed nooit opgeven, Bierling. Dat doen wij ook niet. Wie weet hoe gauw het verlossingsuur er kan zijn. Wacht maar geduldig af.

Bierling: Geduldig afwachten. Dat kan wel zolang duren dat Hiobs geduld nog ver te kort zou schieten. Het geweld en onrecht waaraan dat Westfaals gespuis zich te buiten gaat is schaamteloos. Elke morgen hoor je weer nieuwe schandalen waaraan het een al niet minder is dan het andere. Vraag maar wie je wilt, bij jong en oud hoor je alleen maar jammerklachten. Weet je wat de boeven in Dalen hebben uitgehaald?

v.d. Thijnen: Neen. Wat is dat dan?

Bierling: De arme Bolling van de Pastorie moest het ontgelden. Ze hebben hem tot op het blote vel geplunderd en mishandeld en daarna barvoets met vrouw en kroost de straat op gejaagd. 't Is God geklaagd. Daar komt je bloed van aan het gisten. Kan een christenmens dat nog langer aanzien. Ik niet. Als de oude Picardt nog leefde zou hij hierover boeken schrijven die al zijn vorige zouden overtreffen.

v.d. Thijnen: Dat ben ik met je eens, Bierling. Het leven is hier moeilijk geworden nadat de bisschop van Munster hier zijn scepter zwaait, het is veel erger dan Picardt in zijn boeken heeft omschreven. 't Is of de doden weer zijn opgestaan om weer opnieuw hun satanswerk te verrichten. Zijn dit soldaten van een christenvorst?

Bierling: Verre van dat. Ducdalfs Spanjolen waren nog heilige oontjes vergeloken bij dit barbarendom.

Daar kom, ik vergat bijna waarom ik ier naar toe kwam. Mag ik je wat vragen?

v.d. Thijnen: Natuurlijk. Als ik er maar een antwoord op heb.

Bierling: Er gaan hier reeds enkele dagen praatjes rond door de stad over jou. 't Is bij mij in huis verschillende keren verteld. En dat is dit.

U zou een voorstel van de bisschop hebben gekregen om bij hem als ingenieur in dienst te treden. Is dat waar?

v.d. Thijnen: Ja, dat is waar. Dat mag je gerust aan iedereen vertellen.

Bierling: En nu mijn tweede vraag.

v.d. Thijnen: En die is?

Bierling: Er wordt ook gezegd dat jij je hebt laten omkopen voor goud en zeer spoedig uw ambt hier neerlegt om bij hem indienst te treden.

Is dat ook waar?

v.d. Thijnen: Als ze dat er bij vertellen liegen ze. Ik zou je willen verzoeken dit overal met de meeste klem tegen te spreken.

Bierling: Goddoank. Dat is me een steen van het hart. Ik heb ook steds gezegd dat meester Meindert iets dergelijks nooit zou doen daar is hij veel te rechtschapen voor. Ik kon het niet geloven. Om een dergelijk aanbod aan te nemen moet je een schavuitenhart bezitten en dat heb jij niet. Integendeel Jij zult nog liever een kans wagen om onze stad weer uit de klauwen van die gier te rukken. Ja, dat wordt in 't diepste geheim ook wel gefluisterd als we onder ons zijn. Jij bent hiervoor de juiste man, is het niet zo?

v.d. Thijnen: Maak ook aan die praatjes maar zo vlug mogelijk een eind, Bierling. Ik moest wel een stoffel zijn om mij aan zo'n roekeloosheid te wagen. En zo ik er aan dacht zou ik er niet aan denken dit aan de grote klok te hangen. 't Is belachelijk.

Bierling: Alles goed en wel, maar ook de Duitsers geloven dat.

Gisteravond zaten in mijn zaak weer een groep van die fielten met volle glazen bier voor zich. Ze zwetsten overal tegen elkaar en toen werd ook uw naam genoemd.

v.d. Thijnen: Ik begrijp niet waarom ik nu bepaald de aandacht trek.

Bierling: Ik vernam zo met een snap dat men u in 't oog houdt. Ze hebben u nogal vaak gezien op de wal vooral 's avonds. Maar ook overdag zag men u om de stad heen dolen met papier en potlood in de hand. Daarom zijn ze van mening dat u iest kwaads uitvoert en is er opdracht gegeven u in 't vizier te houden.

Als die bisschop bij mij onder schotsafstand zou komen joeg ik hem, zonder morgenpraatjes, een blauwe boon door de kop.

Ik zeg je nogmaals, Meindert, je bent gewaarschuwd, wees voorzichtig en neem je in acht voor dat gespuis.

v.d. Thijnen: Mijn dank voor de mededeling doch wees maar gerust, het zal zo'n vaart niet lopen als je misschien denkt.

Bierling: Ik hoop het voor jou, maar ik heb gedaan wat mijn hart me ingaf. Als jij er iets aan kunt doen om die bommen-Berend weer naar 't Schinkenland te jagen dan zal uw welzijn worden beklonken uit het patersvaatje dat het klinkt. Maar ik zeg je nogmaals, wees op je hoede. En nu moet ik naar huis. Het beste met elkaar. (gaat af)

Vierde toneel

v.d. THIJNEN - ANNEKE

Anneke: Dat is niet zo prettig voor ons, wat de buurman zoeven zei. Ik maak me hierover wel erg bezorgd. Wie weet wat ons nog boven het hoofd hangt.

v.d. Thijnen: Wees gerust vrouw. Of zo'n blaaskaak van een bisschop ook wat kwalt en zwetst met zijn lege brein beneveld door de drank, hij zal zich vooraf van de 10 keer wel 9 maal bedenken voor hij er toe over zal gaan.

Anneke: Maar als jou nu dan eens juist de iende keer trof, Meindert. Het wordt mij koud om 't hart als ik daaraan denk.

v.d. Thijnen: Heb geen zorgen vrouw. Ik ben er zelf bij als 't op mij gemunt is en, wie nooit iets waagt wint ook nooit iets.

Anneke: Dus er broeit toch wel iets in je hoofd. Je zegt het zelf. Toe, in 's hemelsnaam waar denk je aan. Wat wil je.

v.d. Thijnen: Wat ik zou willen is voor jou geen geheim, Anneke. Ieder die in deze stad woont en leeft moet het verdriet verkroppen om de voetveeg van die vreemdeling te zijn. Wie verlangt er niet vurig naar, en dat doe jij ook Anneke, dat onze stad binnenkort weer bevrijd zal zijn van die bommen-Berend zodat Koevorden weer in violle glorie zal mogen verrijzen.

Anneke: Natuurlijk dat hoop ik ook. Maar jij loopt vast met plannen in je hoofd met iets waar Bierling op doelde. Ik smeed je doe het niet. Het kost je zeker je vrijheid of misschien nog meer. En wat moet ik dan met mijn hulpeloze kinderen? (zij schreit)

v.d. Thijnen: (bij zijn vrouw) Kom wees nu wijzer. Je moet niet altijd geloof slaan aan zulk gerevel. Hoe zou ik het kunnen en durven. Ik man zonder macht of invloed. Ik moest wel gek zijn als ik er aan begon. Genoeg hierover. Het is tijd om naar school te gaan. De kinderen wachten op mij.

Vijfde toneel

DE VORIGEN-MATTHEUS L'EMEREUR-BEREND EDELINCK

L'Emper: Goeie morgen mensen. Het is een zegen jullie in zo'n droeve tijd zo gerust samen te zien. Mijn dank hiervoor.

Anneke: Dat zeg je nu wel heer L'Empereur, maar het staat er voor ons donker voor. Wie rust geniet mag spreken van geluk. Wat denkt u, zouden we dat moffenheerschap weer zo gauw mogelijk kwijt kunnen raken?

L'Emper: Daar vraag je meer dan ik beantwoorden kan, hoewel het ook voor mij een vurige wens is hem zo spoedig mogelijk weer weg te krijgen.

Doch laat ik zeggen waarvoor we hier zijn gekomen. De tijd voor ons is kostbaar straks moeten we weer op het raadhuis zijn.

(tot Edelinck) Of wil jij misschien het woord?

Edelinck: Neen, waarom zou ik. 't Is u wel toevertrouwd.

L'Emper: Nou dan. We waren gisteren op Ter Scheer. Zoals je weet is dat 30 jaar geleden Prins Maurits, onze beschermheer, zijn verblijf geweest en daar heeft onze kwelgeest nu zijn hoofdkwartier. We hebben hem namens de vroedschap een lastbrief verstrekt waarin hem beklag werd gedaan over zijn soldaten die het wederzijds verdrag dat bij de overgave is getekend zich hier gedragen als woeste Turken zonder enige schaamte. Ik heb feiten opgegeven en man en paad genoemd en daar nog bij dat dit bij de bevolking haat verwekte en als het zo bleef doorgaan de burgerij in verzet zou komen. Het Koevorder bloed laat zich niet op het hart treden.

v.d. Thijnen: Dat is ongezouten gezegd, maar het is waar. Wat heeft hij hierop geantwoord?

L'Emper: Een ruwe schaterlach was zijn eerste reactie en daarna was hij honend, tergend en sarrend tegen ons. 't Was of ik de Satan in levende lijve voor mij zag. 't Bloed steeg me naar mijn hoofd toen hij op bulderende toon zei dat hij zich om een blad papier "verdrag" genoemd niet bekommerde. Jullie zijn domkoppen, kettters en aan verdorvenheid onderhevig, bulderde hij. Geen tittel of jota bind mij mijn woord. Ik heb mijn eigen wet en doe wat ik verkies. En, ging hij verder, wanneer jullie met verzet dreigen dan weet ik hoe er met rebellen gehandeld moet worden. Als een van de mijnen aan een haar gekrenkt worden dan zal ik mijn grote voorraad bommen gaan aanspreken en de stad bestoken of de rooie haan laten kraaien. Als jullie het zover laten komen spaar ik geen zuigeling op moeders schoot.

v.d. Thijnen: (met ingehouden woede) Wat een barbaar.

Anneke: Wat een monster.

Edelinck: En een dergelijk iemand noemt zich nog christen en herder van zijn schapen.

L'Emper: Doch dit is niet het enige wat ons zo vroeg op de morgen hier naar toe bracht. We hebben nog iets anders mede te delen. Niet waar collega? (to Edelinck) Zeg jij het maar.

Edelinck: Ook uw naam, meester Meindert, kwam ter sprake. En die staat bij hem niet in een goeie reuk.

v.d. Thijnen: Hoe dat zo. Ik kan mij niet herinneren waarmee ik hem ooit kan hebben beledigd.

Edelinck: Genoeg hierover want we hebben weinig tijd, er moet op 't ogenblik gehandeld worden. U dreigt gevaar, meester Meindert.

v.d. Thijnen: Waarom? Wat heeft men tegen mij?

Anneke: O, Heer Edelick zeg toch wat er gaande is, wat ons boven het hoofd hangt. Zeg alles. Verberg asjeblieft niets.

v.d. Thijnen: Toe vrouw, wees nu rustig. Dreigen en doen zijn twee dingen.

Edelick: En toch is het zo dat u zich in acht zult moeten nemen. De bisschop is kwaad op jou. Te meer nu je niet bent ingegaan op zijn aanbod.

't Is altijd zo. Wie zelf niet deugd vertrouwd ook 'd anderen niet. Hijwantrouwt en vreest dat u bezig bent hem de stad weer te ontfrutselen.

v.d. Thijnen: 't is om te lachen. Hoe komt hij er bij?

L'Emper: Hij heeft het niet gezegd maar het is ons duidelijk geworden dat uw vrijheid gevaar loopt, om nog maar niet te zeggen dat uw leven in gevaar is. Hij maakt er niet het minste bezwaar tegen om iemand , zonder pardon en zonder vorm van proces aan de eerste de beste boom op te hangen.

Edelick: Volg dus onze raad op en maak dat je zo gauw mogelijk Koevorden verlaat. Nichorius vond bij de wreedaard genade hoewel hij, na alles wat hem is overkomen nog steeds in bed ligt. Reken er maar niet op dat zijn wraakzucht u wel zal ontzien.

v.d. Thijnen: Maar dat kan toch niet.. Ik heb mijn werk hier en mijn plicht bind mij aan onze stad Is het niet lafhartig te vluchten voor 't gevaar dat men vermoed. Past mij dat wel als eerlijk man die nergens schuld aan heeft.

L'Emper: Als de bisschop een man was gelijk aan jij kan je wel gelijk hebben. Doch vergeet dat maar. En het gaat hier niet alleen om jou maar ook om je vrouw en kinderen. Voor hun mag je het risico niet nemen om te willen blijven, Je moet niet roekeloos gaan tarten. Dat kan ook zonde zijn. (tot Edelick) Kom wij gaan, we moeten op het raadhuis zijn.

v.d. Thijnen: 'k ga met jullie mee dan kunnen we onderweg nog even verder praten.
(allen af)

Zesde toneel

ANNEKE-later FENNA

Anneke: (alleen) Weer nieuwe zorgen. Het houdt maar niet op en waar is het eind. Zouden we moeten vluchten. Ja, ik geloof het wel. Maar hoe en waarheen. Overall wemelt het van spionnen en nergens is het veilig. O, ik moet er niet aan denken dat Meindert in hun handen valt.

Had hij het voorstel van de bisschop maar aangenomen dan waren we zonder zorgen geweest. Doch dat is voorbij en klagen baat niet.

(tot Fenna die binnenkomt)

Ik heb geen prettig nieuws, Fenna. Wij moeten hier weg. Het is voor Meindert niet raadzaam hier nog langer te blijven. De bisschop voert iets tegen hem in zijn schild.

Fenna: Dat is voor mij geen nieuws meer, moeder. Zoveen werd mij in 't geheim dit papier gegeven. (heeft papier) Je kunt wel begrijpen van wie het is. Van Herman.

Anneke: Wat staat er in?

Fenna: Hij schrijft dat hij per toeval heeft vernomen dat meester v.d. Thijnen van hoogverraad verdacht wordt. Laat hij op zijn hoede zijn en vluchten voor hetgeen hem dreigt. Alleen mijn liefde tot u, Fenna, heeft mij er toe gebracht deze ontrouw aan mijn eigen plicht te begaan. Maak zo gauw mogelijk dat je hier weg komt voor het te laat is.

Anneke: 't is dus waar. O, God wat overkomt ons toch. Ik vertrouw me hier geen ogenblik meer. Kom Fenna we maken alles gereed voor de vlucht. Als Meindert nu maar gauw terug komt.

Zevende toneel

DE VORIGEN-v.d. THIJNEN

v.d. Thijnen: (komt gehaast op) Ik ben nu overtuigd. We moeten weg. Voordat het avond is moet Koevorden buiten ons gezicht zijn.

Anneke: Waar moeten we dan heen? Wat is de beste plek om verder van onheil bewaard te blijven?

v.d. Thijnen: Naar Groningen. Daar hebben reeds meer vluchtelingen uit deze omgeving een schuilplaats gevonden. Ik weet zeker dat daar voor ons ook plaats zal zijn.

Anneke: Als de wacht van de poort maar niet achterdochtig wordt als wij met ons hele gezin er reisvaardig tussen uit trekken. O, als het eens mislukte.

v.d. Thijnen: Heb goede moed vrouw. Wij wagen het. Voor hun die zich zelf helpen is God nabij. Wij doen wat we kunnen en geven ons verder in vertrouwen aan Hem over.

Achtste toneel

DE VORIGEN-VAANDRIG HERMAN

Herman: (komt haastig op)

Fenna: Mijn hemel. Herman. (gaat naar hem toe)

Anneke: (terzijde) Het is te laat. De bisschop heeft hem gezonden met een bevel.

Herman: Vergeef me dat ik zo onaangediend binnenkom, doch wees niet bang. Ik kom als vriend.

v.d. Thijnen: Wat moet je hier dan? Als ik vragen mag.

Herman: Alleen om u van dienst te zijn. 't Geeft niet waarvan ik weet dat hier uw vrijheid wordt bedreigt, daarover later, want ik heb niet veel tijd. Jullie zijn toch besloten te vluchten? Ja toch?

Kom dan een uur na het ondergaan van de zon bij het wachthuis aan de Friesche poort. Ik bied u dan mijn hulp en zal u veilig buiten brug en wal brengen. Doen jullie dat?

v.d. Thijnen: Dat kunnen we niet weigeren.

Anneke: (omhelst hem) Een vriend in de nook. We zijn je erg dankbaar.

Herman: Geen dank, vrouw van der Thijnen. Ik wil u van dienst zijn omdat ik het dubbel schuldig ben aan haar. (gaat naar Fenna) Vaarwel mijn liefste. Maar niet voor altijd. Mijn hart zegt me dat we elkaar weerzien. (omhelzing, zoen daarna gaat Herman af)

Negende toneel

DE VORIGEN ZONDER HERMAN

v.d. Thijnen: Nu moeten we opschieten. Alles moet bij elkaar gehaald worden wat we mee kunnen nemen.

(Anneke en Fenna gaan af)

Tiende toneel

v.d. THIJNEN (hij haalt allerlei voorwerpen bij elkaar om ze mee te nemen)

v.d. Thijnen: Nu het dan toch moet geloof ik dat langs deze weg mijn plan uitvoerbaar wordt. Hoe verder ik wegga hoe nader ik tot mijn doel kom. Als ik in Groningen ben en niemand bespied mij dan kan ik rustig aan mijn plan doorwerken.

(hij heeft uit een krat enige plattegrondstekeningen van Koevorden benevens andere papieren gehaald en pakt deze zorgvuldig in)

Vooraf dit bundeltje moet hier niet achterblijven. Deze zijn mij meer waard dan alle andere aardse goederen.(hij kijkt rond door het vertrek) Het heengaan valt mij hard, vooral nu ik zo snel weg moet als vogelvrijverklaarde. Het troost mij echter dat ik in 't vooruitzicht de dag aanschouw dat Koevorden opnieuw de Oranjevlag zal zien wapperen op haar wal en torenspits en het Wilhelmus door de straten schalt. Ik hoor de mensen reeds roepen: "Goddank, we zijn uit Munster klauw verlost".

Einde eerste bedrijf.

Tweede bedrijf

Eerste toneel

(Een binnenkamer in een burgerhuis, sober gemeubileerd.)

ANNEKE – FENNA

(beiden zijn met een vrouwlijk huiswerk bezig)

Anneke: Het is nu reeds een maand geleden dat we uit Koevorden gevlucht zijn en we hebben nog geel taal of teken vandaar weer gehoord. Mijn geduld is bijna op.

Fenna: Ook mijn geduld is op, moeder. Ook ik wordt zwaar op proef gesteld. Ik kan u haast niet zeggen hoe angstig ik ben. Herman heeft mij bij het afscheid nog zo vast beloofd spoedig te zullen schrijven. Misschien heeft de bisschop vernomen dat hij ons bij het vluchten heeft geholpen en daar nu zijn staf voor ondergaat. Gelukkig daar is vader.

Tweede toneel

DE VORIGEN-v.d. THIJNEN (hij heeft papieren onder de arm)

Anneke: Hoe is 't heb je ook tijding uit Koevorden?

v.d. Thijnen: Nee, nog niet. Ik verlang er met smart naar Het is ook zo vreemd dat buurman Bierling zich nietalat zien. Zoeven sprak ik de koopman waarmee hij zaken doet en die wacht ook reeds 14 dagen op hem.

Anneke: (op de papieren wijzend) Wat heb je daar?

v.d. Thijnen: Ja, vrouwlief, zolang wij in eigen huis in Koevorden waren was het voor jou staatsgeheim. Maar hier onder vreemde mensen waar we niet door de vijand bespied of beluisterd worden kan ik gerust zeggen wat het is. Weet je nog dat je, de laatste dag van ons verblijf in Koevorden, mij vroeg of er nog iets anders in mijn hersens spookte dan alleen maar de wens om Koevorden zo gauw mogelijk bevrijd te zien van Munsters tirannie?

Anneke: Jawel, dat weet ik nog als de dag van gisteren. En uit het antwoord dat jij me toen gaf kreeg ik een vast vermoeden, doch ik heb daarover gezwegen. Dat was nu mijn staatsgeheim.

v.d. Thijnen: Vrouwen zijn toch nooit te doorgronden, nietwaar?

Anneke: Maar nu in ernst. Houdt dit allemaal verband met je plannen die je hebt? Denk je er werkelijk aan om Munsters vorst Koevorden weer te ontfrutselen?

v.d. Thijnen: Dat ben ik van plan, ja. Hij zal alles wat hij ons door diefstal heeft ontnomen weer moeten afstaan.

Anneke: En durf jij zo'n waagstuk ondernemen. Zou het niet de dwaasheid van alle dwaasheden zijn om daaraan te beginnen?

v.d. Thijnen: Wacht even vrouw voordat je mij veroordeeld. Toen op die onzalige julidag de dappere van Burum tot de overgaaf van Koevorden besluiten moest is bij mij de gedachte opgekomen een plan te beramen om dat Westfaals gedoe weer weg te jagen naar eigen huis. Des te meer toen de soldaten van de bisschop de stad gingen plagen werd mijn besluit vast en ik al niet eerder rusten voordat Koevorden bevrijd zal zijn van die indringer.

(hij rolt een papier uit en legt dit op tafel)

Daar ligt het plan, van alle kanten gezien en geheel uitgewerkt. Alle uren na schooltijd die ik vrij had heb ik hieraan besteed. Steeds doolde ik rond en was niet vervaard door het “Werda” van de schildwachten dat me vaak in een rauwe mond bars werd toegesnuwd. Ik gaf mijn ogen goed de kost en alles wat mijn aandacht trok waarmee ik mijn voordeel zou kunnen doen nam ik goed in me op. Zo af en toe kon ik onopgemerkt in een kroeg van jun koeterwaals gewaagd toch iets begrijpen. Ik heb het niet schandelijk gevonden voor spion te spelen.

(hij toont haar een papier)

Zie hier. Hier staat alles op wat ik te weten ben gekomen. Er staat precies in over hoeveel manschappen de heer Mooi in Koevorden zijn bevel voert. En ook hoe de diensttijden, zowel 's nachts als overdag zijn ingedeeld, welke voorraad er in 't proviandhuis, in 't arsenaal en in de busskruitkelders zijn opgetast. Veel meer dan voor enkele weken. En hier heb ik een schetskaart, die ik zelf heb gemaakt, van een overzicht van de gehele vesting. Hier kun je zien hoe de soldaten ingeperst in grachten en bastions omringd zijn door drassige veengebieden. En dat is nu juist de sleutel van deze omgeving.

Anneke: Wel Meindert, ik ben verrast. Heb jij dat allemaal uitgewerkt als je peinzend naast mij zat en ik je soms verweet of je de spraak verloren had? Vergeef me dat ik je miskende.

(op de tekening wijzend) Wat een doolhof van lijnen, cirkels en hoeken kruisen zich kronkelend door elkaar. Het wordt me grauw voor de ogen. En wat beduiden die rode letters daar? En die Kruisjes?

v.d. Thijnen: Dat zijn de punten van waarlangs, met een kans op goed geluk, een aanval kan worden gewaagd.

Anneke: 't is keurig. Keurig hoor. Wat heeft jou dat een werk gekost. Er zal geen professor zijn die jou dit kan verbeteren. Hoewel ik niet veel verstand van zulke zaken heb zou ik toch graag willen weten wat je er verder mee wilt doen.

v.d. Thijnen: Ik vraag een onderhoud aan bij de man die deze stad bewaard heeft van de vloek waar Koevorden onder krimpt en zucht.

Het is Rabenhaupt. Hem zal ik alles laten zien.

Anneke: Dat is een goed idee. En wat doe je dan daarna?

v.d. Thijnen: Wanneer hij denkt dat mijn plan uitvoerbaar is hoop ik medewerking te krijgen van krijgslieden die mij moeten bijstaan. En dan zal Koevorden voordat het Kerstmis is weer ons Koevorden zijn.

Anneke: O, Meindert. Je weet hoe ik er naar verlang weer naar Koevorden terug te kunnen gaan om weer aan eigen haard te kunnen zitten. 't Is hier elke dag behelpen en onze beurs slinkt angstwekkend. Doe het dan vlug en ga zo gauw mogelijk naar Rabenhaupt.

v.d. Thijnen: Ik ga er terstond naar toe. Dat ik niet van dralen houd dat weet je. Bewaar hetgeen ik je toevertrouwd heb geheel voor je zelf.
(tot Fenna) En jij ook, mondje dicht hè.

Fenna: Maak je daar geen zorgen over, vader. Het is voor meisjes soms moeilijk om van hun hart geen moordkuil te maken, maar in de omstandigheden waarin wij nu verkeren, kun je er op rekenen dat uw geheim ook het mijne is.
(er is gerucht aan de deur en Bierling komt binnen)

Derde toneel

DE VORIGEN – BIERLING

Bierling: (hun de hand gevend) Gelukkig heb ik je dan toch gevonden.

v.d. Thijnen: Hé, gelukkig buurman!!

Anneke: Bierling!!

Fenna: Goddank.

Bierling: Bedaar wat mensen. Laat me eerst wat achter de adem komen. 'k ben doodop. Is me dat een lopen en zoeken, straat in straat uit. Het kost mij zeker een paar nieuwe zolen aan mijn stevels. Hoe gaat het hier in ballingschap. Me dunkt het schikt nogal. Nietwaar?

v.d. Thijnen: Och ja. Bij alle zorgen valt ons ook nog zegen te beurt, Bierling.

Anneke: Heb je nog nieuws uit Koevorden. Hoe is het met vrienden en kennissen? Is de bisschop er nog steeds?

Bierling: 'k moet kort zijn want ik ben hier maar voor even.
Reeds de andere dag nadat jullie vertrokken zijn kwam van Ter Scheer het bevel, schrik niet, om u geboeid te brengen naar de plaats waar reeds vele anderen in hechtenis zitten. U werd beticht van hoogverraad. Wat keken ze vreemd op toen ze zagen dat het kooitje leeg en het vogeltje ontsnapt was. Wat heb ik mij verkneukelt van plezier.

v.d. Thijnen: En hoe ging het toen verder?

Bierling: Alles wat er nog was is in beslag genomen, daar kennen wij die plunderdief wel voor. Hij moet razend zijn geweest van gramschap toen hij vernam dat iemand van zijn eigen volk u behulpzaam was geweest bij de vlucht. Er werden honderd gouden ridders uitgelooft aan hem wie de dader kon aanwijzen.

Fenna: En weet hij reeds wie het geweest is, Bierling?

Bierling: 'k geloof het niet. Op een dergelijke premie is niemand erg belust. Die ze verdiende kreeg ze toch niet uitbetaald daar kennen we van Galen goed genoeg voor.

v.d. Thijnen: Hoe is het verder. Weet je ook wat het krijgsvolk uitvoerd? Wordt er voor versterking nog steeds gewerkt aan wal en gracht? En is de dienst in 't garnizoen nog even streng als in 't begin?

Bierling: Ik meen gemerkt te hebben dat dat aan het minderen is. Het moet een linke jongen zijn, meent bommen-Berend, die hem Koevorden weer uit de handen zal nemen en daarom gunt hij zijn krijgslieden meer vrijheid en rust. Hij laat ze hun tijd doorbrengen met lantefanterij en kaart- en dobbelspel, zoveel ze willen. In het wachthuis gaat de driknbeker soms nog lustiger rond als in mijn zaak. Hierdoor weten de officieren soms niet meer van wanten als het hun tijd is om de ronde langs de wal te doen.

v.d. Thijnen: Een pracht van volk, dat moet ik zeggen. Met een leger van zulk allooi moet het mogelijk zijn om Koevorden weer aan de bisschop te ontnemen.

Bierling: Daar meen je geen zier van meester Meidnert. Je weet zelf wel beter. Maar ik moet weg. Voordat ikmorgen terug ga kom ik nog weer even langs. Tot zolang gegroet.
(v.d. Thijnen en Bierling af)

Fenna: O, moeder mijn hart klopt van angst, Als ik maar wist hoe het met Herman is. Die onzekerheid is verschrikkelijk. Zou hij nog leven? Stel je voor dat hij aan van Galen is verklapt en hij.....

Anneke: (haar in de rede vallend) Uw smart is ook mijn smart, lief kind. Maar vrees nu niet terstond het ergste. Het is best mogelijk dat niemand iets af weet van Hermans daad en dan kunnen ze hem niet verklappen. Kom, neem de moed het beste te hopen. Wie in God geloofd wordt nooit beschaamd, vertrouw gerust op Hem.

Fenna: Ik zal mijn best doen. Maar toch.....als hem overkomt waarvoor ik vrees dan is het leven voor mij ook niets meer.
(er wordt aan de deur gerammeld) Daar hoor ik wat.

Vierde toneel

DE VORIGEN, v.d. THIJNEN – HERMAN

v.d. Thijnen: (blijft in de deur staan. Herman is nog niet te zien)
Je zult niet raden wie maar er is opnieuw bezoek uit Koevorden. Kom binnen.
(Herman komt op)

Fenna: (vliegt hem om de hals) Herman!

Anneke: Mijn hemel. Jij Herman?

Herman: In eigen vlees en bloed.

Anneke: Maar hoe....hoekom je hier?

Herman: Niet met behulp van heksen, elfen of kabouters. Neen. Ik ben hier na dagen van zwerven over Drenthe's heide doodeenvoudig op mijn eigen voeten naar toegelopen.

v.d. Thijnen: Mag ik weten wat je hier naar toe voert? Hier waar je slechts als vermomd je vrijheid zeker bent.

Herman: 'k heb daarvoor geen mommerij of masker nodig. Ik heb mijn dienst aan Munster opgezegd om voortaan mijn trouw aan Oranje te wijden.

v.d. Thijnen: Versta ik je goed. Vertel me uitvoerig hoe je hiertoe gekomen bent.

Anneke: (tot Fenna) En intussen bereiden wij onze gast een maaltijd. Het is maar sober maar dat neem je maar voor lief.
(ze gaan beide af)

v.d. Thijnen: Ziezo. Ik ben geheel en al oor. Kom voor de dag met je verhaal.

Herman: Toen uw ontvluchting aan de bisschop bekend werd argwaane hij verraad en loofde een hoge premie uit aan wie hem zeggen kon wie u geholpen had.

v.d. Thijnen: Dat weet ik reeds. En toen is zeker aan het licht gekomen dat jij de schuldige was?

Herman: Het vermoeden viel reeds dadelijk op mij maar het bewijs ontbrak, totdat een lafbek, die ons toevallig samen had gezien en wie het judasloon in de ogen blonk, mij bij van Galen aanbracht. U kunt begrijpen wat het gevolg was. Eer ik het vermoedde zat is achter slot en grendel. Ik was zeker de strop of kogel van de bisschop niet ontkomen als ik met mijn geld de schildwacht niet had omgekocht.

Hij liet me ontsnappen en daarna heb ik rondgedoold bij nacht en ontij. Ik vertouwde mij nergens. Bij daglicht ging ik door bossen of verborg mij daar en dan ging ik weer over onafzienbare heidevelden. Steeds maar uitkijkend of er ook een oude wapenbroeder mijn pad kruiste.

Gelukkig ben ik hier behouden aangekomen. En de eerste bekende die ik hier op straat tegen kwam was jij, van der Thijnen. Maar nu ik hier ben wil ik alles wat ik doorstaan heb zo gauw mogelijk vergeten.

v.d. Thijnen: Ik neem aan dat ik jou verhaal geloven mag. Wat zijn nu je verdere plannen? Wil je werkelijk in dienst van de Staat worden opgenomen?

Herman: Ja, dat is mijn wens. Ik had reeds lang genoeg van Munsters wapenrok. Ik heb van bommen-Berend mijn bekomst. Het is een aardsschavuit en ook het schuim van volk dat hij zijn leger noemt is een samenhangsel van tuchthuisboeven en zo meer. Het is een zaak van schreeuwend onrecht in samenwerking met Frankrijks Priesterkweek'Ing en ook dat staat mij vreeslijk tegen. Neen. Ik wil mijn vlees en bloed niet langer inzetten voor zulk een zaak.

Ik wil voortaan 't Oranjevaandel volgen want ik weet waar dat zichontplooit is vrijheid eer en recht.

v.d. Thijnen: Mijn vriend, dat is volkomen naar mijn hart gesproken. Wij zullen direkt de kroon op uw besluit zetten. Maar eerst gaat u zich verkwikken aan het eten dat de vrouwen voor jou hebben klaargemaakt.

En dan.....naar Rabenhaupt.

Einde tweede bedrijf

Derde bedrijf

In een kamer van Rabenhaupt's huis te Groningen, gestoffeerd met wapentuig, kaarten enz.

Eerste toneel

RABENHAUPT – GABBEMA

Rabenhaupt: (zit in een leuningstoel aan zijn schrijftafel)

Haar Hoogheid is van mening dat het de hoogste tijd is dat Koevorden weer onder Staatsgezag van ons land terugkeert.

Gabbema: Dat is ook mijn mening, Generaal. Haar Hoogheid is van mening dat zelfs in Friesland haar het Zwaard van Damocles nog steeds boven het hoofd hangt zolang van Galen het ganse Landschap Drenthe nog beheert.

Rabenhaupt: Dat is zeer goed gezien. Ook Groningen ziet zich nog steeds van dien kant bedreigd. Hoewel zijn Hoogaarde vrij zeker er niet op belust zal zijn voor de tweede keer een les te ontvangen als hij hier erlangs heeft gekregen houdt hij ons toch in spanning en onrust zolang hij ginds in Koevorden genesteld zit en vandaar ook nog steeds in zuidelijke richting actief is aan zijn front. Heeft Haar Hoogheid u niets meer mede gedeeld?

Gabbema: Ja, zij sprak nog van het toepassen van een overrompeling. En indien zulks in het herfstseizoen niet meer zou kunnen een blokkade toe te passen naar de eisen der tijd.

Rabenhaupt: Dat is gemakkelijk gezegd, maar heeft ze ook medegedeeld hoe we dat aan moeten leggen om zo spoedig mogelijk aan haar wens te kunnen voldoen? Heeft ze ook iemand aangewezen aan wie zulk een waagstuk zou kunnen worden toevertrouwd?

Gabbema: Dat niet. Maar dat Haar Hoogheid er van overtuigd is dat het geen kinderspel is om dit waagstuk te verrichten heeft ze een vorstelijk loon uitgelooft als de aanslag mocht gelukken.

Rabenhaupt: Hoe hoog is die beloning dan wel?

Gabbema: Een halve ton, Generaal. En daar komt nog bij dat het gelukskind levenslang in dienst van het land een goed empoor zal krijgen.

Rabenhaupt: Ik moet zeggen dat Haar Hoogheid hiermede toont dat zij de taak met verstand beoordeeld en dat wij haar hiervoor mede omdat zij een vrouw is, moeten bewonderen. Op het ogenblik is het Koevorden van nu niet meer de stad uit Broersma's dagen zoals ook jij, heer Hopman, het hebt gekend. Sinds bisschop Berend er zijn wapenplaats en tuighuis van heeft gemaakt is het iets verschrikkelijk voor geheel het Noorden.

Koevorden komt in verval. Het is waarlijk geen katje om aan te pakken met ongeschoeide handen om te doen wat Haar Hoogheid ons in overweging geeft. Wie het wagen durft noem ik een held, ook nog als het hem zou mislukken.

Tweede toneel

DE VORIGEN-HUISKNECHT

Rudolf: (overhandigd een brief aan Rabenhaupt)

Een renbode die van Oude-Schans komt heeft mij deze brief gebracht.

Rabenhaupt: Laat hem zijn paard op stal brengen waarna ik hem zal laten roepen.

(huisknecht af. Rabenhaupt opent en leest de brief. Tot Gabbema)

Een goede tijding. Wijler zet met volle moed zijn strijd voort. Gisteren heeft hij de Munstermannen weer met grote verliezen in hun schansen teruggejaagd. Ook sloeg hij een talrijk Vendel, dat tot ontzet gezonden was op de vlucht. Uit een en ander maak ik op dat Grubbe niegt zich over te geven.

(de brief dichtvouwend) Dat zou nog niet zo vekeerd zijn. Zijn post is toch onhoudbaar en waarom dan nog nodeloos bloed vergieten.

Gabbema: Deze heugelijke tijding geeft ook vast moed aan de mensen in Koevorden om te volharden in hun moed en beleid, hoe goed Munster hun ook omschanst met wapens.

Derde toneel

DE VORIGEN-HUISKNECHT (RODOLF)

Rudolf: Er zijn een tweetal landsmannen die u graag willen spreken, Generaal.

Rabenhaupt: Als het jou vertrouwde mannen toelijken jun je ze binnen laten.

Rudolf: Dat dacht ik wel, Generaal(gaat af en laat daarna 2 landsmannen er in)

Vierde toneel

DE VORIGEN-2 LANDSMANNEN

Rabenhaupt: Gaat u zitten mannen. Wat is uw verlangen en waar komen jullie vandaan?

1^e Landsman: Wij komen uit Drenthe, weledelmogend heer. Het Rolder karspel heeft ons de volmacht gegeven om aan u de nood mede te delen waar wij onder zuchten.

Rabenhaupt: En waaruit bestaat die nood? En wie doet jullie dat aan?

1^e Landsman: Het zijn de krijgslieden van Munsters bisschop, die in Koevorden thuishouden. Ze stropen wijd en zijd heel Drenthe door. Er gaat geen dag voorbij of er komt een wilde horde razend of tierend in ons rustige dorp die iedereen de schrik op het lijf jagen. Ze spelen de beest als de duivel uit de hel. 't Is alsof Duccalf weer is opgestaan is zijn graf. Het vee wordt uit de stal gehaald en de oogst van de akkers nemen ze ook nog mee. Alles wat onder hun bereik is hetzij vast of los is van hun gading.

2^e Landsman: En was het dat alleen nog maar, dat werelds goed dat ze ons ontnemen zou misschien nog te dragen zijn maar ze tasten ook ons bloed aan, ons eigen bloed. En dat is een gruwel die tot den Hemel schreeuwt om wraak. Ze hebben mijn zoon, die mijn roem en trots was, ten dode toe mishandeld en toen.....en toen.....

't bloed kookt mij nog van woede als ik er aan denk, toen....hebben ze hem half levend nog, geroosterd over 't vuur. Uit moedwil, uit louter moedwil. Is 't niet vreselijk?

En deze man, mijn goede buurman zijn zieke en zwakke oude moeder hebben zo op bed doodgeschoten om 't bed te kunnen roven waar ze op lag. Dist zijn maar twee van de vele voorvallen in ons dorp. Ik zal niet meer noemen, u zou er walgelijk van worden als ik alles zei van de gruwelen die het volk van Rolde moet ondergaan.

Rabenhaupt: Dat is meer dan erg, doch het komt mij niet vreemd voor, want Munsters vorst gebruikt ook de beul om zijn eigen onderdanen in bedwang te houden en dan kun je begrijpen dat hij jegens vreemden van geen barmhartigheid wil weten.

Wat zijn nu uw wensen mannen?

1^e Landsman: Wij vragen u of het niet mogelijk is dat u ons, ten bloede toe gemarteld dorp en ook ons landschap in bescherming zou willen nemen. Wat u voor deze stad bent zou u dat ook voor ons willen zijn?

Rabenhaupt: Het spijt me u te moeten zeggen dat mijn macht die mij is toevertrouwd zich niet uitstrekt tot uw gebied. Gaat u terug met de verzekering dat ik uw belangen nader zal bespreken en als het maar enigszins mogelijk is zal er aan uw wensen gevolg worden gegeven.

Vijfde toneel

RABENHAUPT-GABBEMA

Gabbema: Ik heb medelijden met die arme mensen. Zouden we tot verzachting van hun droevig lot werkelijk niets kunnen doen?

Rabenhaupt: Mijn beste Gabbema. Ik heb dezelfde gedachten als jij, maar niet de macht om dit te doen. Als Haar Hoogheid tot hulp bereid was en ons drie escadrons zond was het geen kunst om geheel Drenthe te zuiveren van dat gespuis en de arme boeren te bevrijden van hun druk.

Gabbema: Als je het goedvind, Generaal, zou ik gaarne naar Haar Hoogheid toe gaan om namens u hierover een gesprek met haar te voeren.

Rabenhaupt: Ik vind het goed. Voordat de winter komt moet geheel Drenthe bevrijd zijn van dat Munsters gespuis.

Gabbema: En ook Koevorden moet weer in ons bezit komen.

Rabenhaupt: Als het mogelijk is, ja. Maar het komt mij voor dat we daarop direkt nog niet behoeven te rekenen. (Gabbema af)

Zesde toneel

RABENHAUPT-RUDOLF-v.d. THIJNEN

Rabenhaupt: (zit achter zijn bureau en kijkt in papieren. Hij belt waarop Rudolf binnen komt)

Laat nu die man uit Koevorden maar komen.

v.d. Thijnen: (wordt door Rudolf binnengelaten)
Goeden dag, edele heer.

Rabenhaupt: Uw Naam?

v.d. Thijnen: Mijn naam is van der Thijnen, edele heer.

Rabenhaupt: Komt gij uit Koevorden?

v.d. Thijnen: Ja, uit Koevorden. Ik ben gevlucht voor de man die onrechtmatig en met geweld thans het gezag voort in Koevorden,

Rabenhaupt: Welke misdaad hebt u dan gedaan om te moeten vluchten?

v.d. Thijnen: Ik ben mij van geen misdaad bewust, heer Generaal. Of het moeten wel de plannen zijn welks ik heb gemaakt om die Munsterse bisschop Koevorden weer bij verrassing te ontnemen.

Rabenhaupt: (lachend) Maar man van een dergelijk plan zijn uw hersenen toch niet zwanger.

v.d. Thijnen: En toch is het juist dat, heer Generaal, hetgeen mij deed besluiten een onderhoud bij u aan te vragen.

Rabenhaupt: (wrevelig) Ik ben niet in een stemming om grapjes aan te horen. Verklaar in het kort wat ge mij hebt te zeggen.

v.d. Thijnen: Neemt u mij niet kwalijk edele heer, ik sprak in volle ernst. Voor het maken van grapjes is de tijd te ernstig. Ik meen werkelijk kans te zien om Koevorden weer van zijn juk te bevrijden.

Rabenhaupt: Wie ben je dan? Ik zie in jou de man nog niet die een hachelijk waagstuk als dat waardig zou zijn.

v.d. Thijnen: Mijn beroep is schoolmeester en tevens koster. Van kind af aan heb ik steeds liefde gehad voor de ingenieurskunst. Ik heb mij daarin bekwaamd en dacht dit het beste ten dienste van ons land te kunnen besteden. In de eerste plaats voor Koevorden, de stad die me als burger vriendelijk heeft opgenomen en die nu gebukt gaat onder de vuige voet van een vreemde geweldenaar. Ik acht dat roeping van boven, edele heer om de stad verlost te maken uit de vreemde klauwen. Dat is mijn eerzucht.

Rabenhaupt: Je vindt het dus geen ijdel waagstuk om Koevorden van zijn juk te bevrijden?

v.d. Thijnen: Neen. Ik zie het zowaar de zon aan de hemel staat. Als ik van u krijgslieden krijg en God mij zegent.

Rabenhaupt: (gaat naar de deur en grendeld deze)
Kunt ge mij uw plannen duidelijk maken?

v.d. Thijnen: (ontrolt een plattegrondstekening van Koevorden en spreidt dit op tafel uit) Ja zeker. Grrag, Generaal. Hier op deze schets staat de vesting Koevorden met al haar bastions en wallen. Ik heb het zelf ontworpen. Hier ligt het kasteel met de gracht, waardoor het van de stad gescheiden is, ommanteld met een vijftal halve-manen.

Dit hier is het marktplein en daar de hoofdwacht. Deze poort is de uitgang naar het graafschap Bentheim en die daar de Friesche is de toegang tot de stad vanuit Drenthe.

Rabenhaupt: Bedankt voor de uitleg. Doch ik zou graag uw aanvalsplan goed uitgeduid zien.

v.d. Thijnen: Daar voldoe ik gaarne aan, Generaal. Et zijn drie punten waar ik gelijktijd de aanval op gericht zou wensen. Dat zijn die drietal bastions, hierzo 't zijn Overijse, Gelderland en Hollend. Deze tweede nemen we eerst omdat het de zwakste is en het belangrijkste hiervan is dat; als dat veroverd is we meester zijn van het kasteel en daarmee gelijk van de hele stad.

Rabenhaupt: Dat is goed bedacht. Maar zou eerst niet het buitenwerk in uw bezit moeten zijn voordat je aan het beklauseren van de binnenwal kunt beginnen. Op welke manier wilt u zich daarvan meester maken en hoe kom je aan de overkant van de gracht die te breed is om te overbruggen en met het winterpeil van het water te diep is om daar te waden? Hoe wil je dat overwinnen? En dan als je bij de tweede gracht komt, wat dan?

v.d. Thijnen: Ik reken er op dat het seizoen onze bondgenoot zal zijn. Bij vorst is moeras en water beter te begaan. Dan is de weg overal vrij.

Rabenhaupt: Neem van mij aan dat van Galen zeker een ijsbijt zal openhouden die zich als een diepe geul om de stad zal slingeren.

v.d. Thijnen: Ook daaraan heb ik gedacht, edele heer.

De groep welke met dit overrompelingswerk belast wordt moet draagbare bruggen, gemaakt van biezen of ander licht materiaal, meenemen en daarvan een pad maken over de geul.

Rabenhaupt: En hoeveel manschappen denk je nodig te zijn om uw plan uit te voeren en te doen slagen?

v.d. Thijnen: Met een kleine duizend durf ik het aan. Mits het mannen zijn die een hart in hun lijf hebben en niet terugdeinzen.

Rabenhaupt: Met een kleine duizend! Is dat niet veel te weinig? Weet je ook de sterkte van de strijdkrachten die Munster tegenover je kan stellen? Zou de overmacht niet bij de vijand zijn. Als hij een uitval waagt en uw groep omsingelt is alles verloren.

v.d. Thijnen: Wat ik van Munsters strijdkrachten weet, Generaal, staat in dit schrijven. Ik heb dit met zorg bijeen gebracht.

U mag het graag ter inzage hebben.

Rabenhaupt: Graag. Laten we thans ons gesprek als beeindigd beschouwen. Ik zal uw voorstel in overweging nemen. Ik heb er veel waardering voor en zal u mijn besluit zo gauw mogelijk mededelen. Als het mogelijk is zou ik graag reeds morgen een copie van deze schetskaart willen hebben, doch op kleinere schaal.

v.d. Thijnen: Jazeker. Ik ga direkt beginnen aan de taak die gij mij opdraagt. Ik verlang er naar dat het uur aanbreekt ten strijde te kunnen gaan naar Koevorden. (v.d. Thijnen af)

Zevende toneel

RABENHAUPT(alleen)

Rabenhaupt: Die man bevalt me. Het lijkt me iemand met een heldere kop. Een man vol geestdrift en overtuiging. Zijn plan is goed in elkaar gezet. Eerst had ik er geen oren naar maar hoemeer hij me thuis bracht op voor mij onbekend terrein werd ik ook vervuld van zijn plan.

(Hij leest het door v.d. Thijnen achtergelaten geschrift door)

Dit moet wel nader besproken worden. Wat is las doet mij vermoeden dat bisschop Berend noglang niet zeker is van het behoud van klein Candia. Ik acht het helemaal niet uitgesloten dat de zwakkere de sterkere, door meer beleid, list en schranderheid van geest overmeesterd. Het plan van die koster is van dien aard dat ik besluit het met man en macht te ondersteunen.

(Hij gaat bij zijn schrijftafel zitten en schrijft en verzegeld een brief, waarna hij belt)

Achtste toneel

RABENHAUPT-RUDOLF

Rudolf: Hebt ge mij ontboden?

Rabenhaupt: Ja Rudolf, Breng deze brief direkt naar de eerste burgemeester. Je weet waar hij woont en je wacht op antwoord.

(Terwijl Rudolf afgaat sluit het doek hetgeen zo spoedig mogelijk weer opengaat)

Negende toneel

v. JULSINGA-BEREND COENDERS-RENEKE BUSCH-RABENHAUPT-v.d. THIJNEN
(Allen zitten rondom een tafel waarop de papieren van v.d. Thijnen liggen)

v. Julsinga: Wij zijn allen doordrongen, Generaal, dat het van het hoogste belang is dat Koevorden weer wordt teruggenomen. We hebben met blijdschap uw mededeling over het plan van overrompeling en ontzet van Koevorden aangehoord. Het is een eer voor heet v.d. Thijnen zoiets uit zijn brein te halen.

Coenders: Ik sta volkomen aan uw zijde, burgemeester. Ik heb met groot vermaak de bruggen gezien welke door de heer v.d. Thijnen zijn vervaardigd en bij de aanval dienst zullen doen. Dit getuigd dat v.d. Thijnen een groot vernuft bezit.

v. Julsinga: We hebben er geen bezwaar tegen dat deze aanslag in ernst wordt beproefd.

Coenders: Dan is het goed. Stad en land leent hiervoor gaarne manschappen, geld en het nodige oorlogstuig tot ondersteuning voor het uitvoeren van dit plan. Dat God er zijn zegen aan zal schenken tot heil van ons volk.

Rabenhaupt: Ik heb ook veel lof voor het plan van de heer v.d. Thijnen. Het is meesterlijk beraamd. Ook heb ik er geen bezwaar tegen dat hij zelf graag de keuze wil nemen uit de mannen die de aanval zullen leiden.

v. Julsinga: Ik ga daar volledig mee accoord, heer Generaal.

Coenders: En ook ik sluit me hier gaarne bij aan.

v. Julsinga: (tot v.d. Thijnen) Bent u ook van plan zelf de tocht mee te ondernemen?

v.d. Thijnen: Zonder twijfel, heer burgemeester. Dat acht ik mijn plicht. Hieruit moge ook blijken hoe vast bij mij het geloof staat dat het zal lukken hetgeen we wagen. Als ik mij hiervan terug zouhouden zou het de schijn geven dat ik mijn plan niet vertrouwde en dat zou zeker een ongunstige invloed kunnen verwekken.

Coenders: Mij jij bent echtgenoot en vader. Moet dat voor u geen reden zijn om u hieraan te onttrekken?

v.d. Thijnen: Al heb ik vrouw en kroost, de tem des bloeds moet zwijgen daar waar het vaderland zijn kinderen tot offers roept. Mijn beginsel is dat wat het zwaarste weegt ook het zwaarste moet zijn. Als het moed geef ik mijn leven voor land en volk en met het denkbeeld voor ogen dat bij mijn sneuvelen land en volk voor mijn vrouw en kinderen zal zorgen, staat mijn besluit zo vast als wat. Ik ga mee naar Koevoden.

v. Julsinga: Dat is mannentaal. Dat hoor ik graag. En nu mannen hebben we genoeg gepraat, wij moeten handelen. Wanneer zal het gebeuren?

Rabenhaupt: Ik zou het toch bezwaarlijk vinden om dit binnenkort te doen. Ik heb dit de heer v.d. Thijnen reeds te kennen gegeven. De winter lijkt mij hiervooreen minder gunstige tijd.

v.d. Thijnen: Ik blijf bij mijn mening, Generaal, zoals ik u in mijn plan reeds onthuld heb dt juist de winter voor zo'n overval zeer geschikt is. De hulpmiddelen die ons iersoor worden geboden zijn meer waard dan goud. Korte dagen, lange nachten, de morgenstond gehuld in nevel, de strenge kou, de sneeuw en gure buien. Dat zijn allemaal hulpmiddelen van Moeder Natuur hetgeen ik als een voordeel beschouw.

Wie iets wil ondernemen zoals wij moet als een dief de rover overvallen in zijn nest en doorvoor kiest men bij voorkeur de donkere nacht. Als de storm het kraken van zijn voerzool onhoorbaar maakt moeten wij actief zijn en één van Decembers lange nachten hiervoor nemen om te heroveren wat ons wettig toekomt.

Rabenhaupt: Gij hebt uw pleit gewonnen, v.d. Thijnen. Ik ben het met u eens.

v. Julsinga: (tot v.d. Thijnen) Dan komt het goed. Welke dag zal het zijn?

v.d. Thijnen: Moet ik dat zeggen?

Coenders: Ja, dat hebt u te beslissen.

v.d. Thijnen: Nu goed. Dan zal het gebeuren 6 dagen na heden.

Rabenhaupt: Dat is dan afgesproken.

Einde derde bedrijf

Vierde bedrijf

Speelt zich af te Erm in een boerenherberg bij lamplicht.
Ouderwets gestoffeerd vertrek

Eerste toneel

v. EIBERGEN-WJLER-JOHAN SICKINGA- v.d. THIJNEN – HERMAN

v. Eibergen: Nu zitten we reeds lager dan een uur te wachten en de Vaandrig is nog steeds niet terug.

Wijler: Als zijn oude vrienden ham maar niet snappen, want dan behoeven wij niet te rekenen dat hij nog terugkomt. Als ze hem krijgen maken ze hem gewoonweg koud.

v. Eibergen: Wat bedoel je met oude vrienden? Hij heeft toch zeker de bisschop niet gediend?

Wijler: Is u dat niet bekend? Welzeker, het is nog niet zolang geleden dat hij naar ons is overgelopen.

v. Eibergen: Maar deugt die vent dan wel? Het is toch niet iemand van dat soort als de kerel die ons gisteren in Gieten zomaar de vriendschap opzei?

v.d. Thijnen: Wat dat betreft kan ik u gerust stellen heer Overste. Deze jongeman staat zeer gunstig bij mij bekend. Hij zoekt zijn oude meester niet weer op omdat hij weet dat dan de strop of kogel hem wacht. Hij heeft zich met hart en ziel bij ons aangesloten.

Sickinga: 't zou toch ook wel meer dan erg zijn als die knaap de mantel van Munster weer om zou hangen en van ons ging klappen. Alles wat wij met de meeste zorg voorbereid hebben zou mij dan geen knip voor de neus meer waard zijn.

Herman: (komt op)

v.d. Thijnen: Gelukkig. Daar is het verloren schaap terug.

v. Eibergen: Is me dat een wachten? Wat heeft jou zo lang opgehouden?

Herman: Heer Overste. De schuld ligt niet bij mij. Toen ik op de terugweg was zag ik op De Loo, nog geen pistoolschot van mij af, een troep ruiters naderen met Mooy aan het hoofd. Omdat ik bang was dat ze me zouden herkennen ben ik teruggereden en een zijweg ingeslagen. Ik ging in volle galop De Ballast voorbij en om Dalen heen. Toen ik dan eindelijk in Wachtum aan kwam heb ik mijn paard, die onderweg kreupel werd een weinig laten bekomen van de schrik.

Sickinga: (lachend) En u zelf toch ook zeker.

Herman: Dat is nogal vanzelf, majoor. Na zulk werk en daarbij zo'n halsbrekende rit begint de maag te jeuken.

v. Eibergen: En wat hebt gij onds mede te delen van Koevorden?

Herman: Ik heb niet kunnen vernemen dat het anders was dan tien dagen geleden toen Zijne Edelheid mij ook op verkenning daarheen zond. Met zekerheid vernam ik dat het rustig was in de stad en er niet

aan gevaar gedacht werd. Wel is mij door een vriend vaneen kennis van mij, die ik ontmoette, verteld dar er voor twee, drie dagen groot alarm was geweest. Het hele garnizoen was opgerukt naar de wallen. Het geschut werd gericht en de ruitery gezadeld en gepakt. “t parool werd ieder uur verwisseld en de wacht verdubbeld. De burgers was aangezegd binnenshuis te blijven en zo dat niet gebeurde ze zwaar gestraft zouden worden.

v. Eibergen: En weet je ook waarom dit gebeurt is?

Herman: Ja, Een drietal dragonders van De Leek waren als overlopers de vesting ingevlucht en hebben het gerucht verspreid dat Rabenhaupt eerdaags in aantocht was. Toen er evenwel in twee, drie nachten niets bijzonders voorviel heeft met het verhaal van die schelmen voor een grap gehouden waarna alles weer rustig en zorgeloos werd.

v. Eibergen: Dat is een goede tijding. Volop wind in onze zeilen. Hierdoor zijndie kerels na twee, drie slapeloze nachten zo vast in slaap dat als we straks op de wal het Wilhelmus gaan blazen zij door hun snurken niks van horen.

Wijler: Eigenlijk zijn we die drie ovrgelopen schelmen dnk veschuldigd doordat ze ons de weg er vrijer door hebben gemaakt.

v. Eibergen: (Tot Herman) Ga nu maar heen en rust wat uit. Wij en de anderen doen dat ook. (Herman gaat af)

Tweede toneel

v. EIBERGEN-WIJLER-SICKINGA-v.d. THIJNEN met nog meer andere officieren

v. Eibergen: Mijne heren, de tijd is maar kort meer. Het uur van handelen nadert. Weet ieder van jullie nog waar op gelet moet worden als ik het “Voorwaarts” roep? Is ook alles voor het leggen van de bruggen in gereedheid?

v.d. Thijnen: Ja, heer Overste. Ik heb de manschappen voorgedaan hoe deze bruggen vak aan vak aan elkaar gehecht moeten worden en ook de bevestiging in de grond aan de andere kant.

Wijler: Ik heb hun nog een lesje gegeven in de kunst vanhet lopen op een dergelijk vlot. Dat is niet zo eenvoudig doch velen hadden het vrij spoedig in de slag.

v.d. Thijnen: Er is voor gezorgd dat de bijlen geslepen zijn om de palen of gebinten welke ons de doorgang belemmeren weg te slaan. Ook zijn de mannen voorzien van een piek en ijsspoor wat bij het bestormen nodig zou kunnen zijn. Er moet nog voor worden gezorgd dat tijdens onze doortocht in Dalen de honden binnenshuis aan de ketting moeten. Dit om niet door hondengeblaf bij de vijand verklapt te worden. Ook stel ik voor dat al onze mannen voor herkenning een strowis om hun hoofddekseel winden om elkaar te kunnen kennen.

v. Eibergen: Dat vind ik goed, En nu zijn wij dan geheel toegerust en ga ik ieder de post aanwijzen. (hij spreid het plan op tafel uit)

Zie hier, mijne heren. Dit is de bruid waar om gedanst zal worden. Tot Tellinkhuizens huis gaan we gezamenlijk de weg volgen en daarna verdelen we ons in drieën.

Ik ga met driehonderd man oostwaarts, naar Poppenhaar en richt vandaar de aanval op Gelderland. U, Wijler moet Holand gaan bestormen waarvoor u ook driehonderd man ter beschikking krijgt. En de heer Sickinga gaat door Den Holwerd langs de rechterkant van dit. (wijst op de kaart) boerenerf om uw aanval te richten op Overijssel. Ook hiervoor zijn driehonderd manschappen die u hierin bijstaan.

De ruiters, heer Bebber moeten de weg volgen die recht op de vesting aanloopt en op het eind halt houden totdat de poorten van binnenuit geopend worden.

V.d. Thijnen is bij mijn colonne en is de taak van het bruggen leggen toevertrouwd.

Helzelfde werk doen Ter Burgh en Duiters bij de andere groepen. Hebt u allen verstaan welke taak u is opgelegd?

Wijler, Sickinga en Bebber: (gelijk) Dat hebben we.

v. Eibergen: Laat dan de reveille blazen.

(een der officieren verwijderd zich. Even later wordt de reveille geblazen, waarna steeds meer krijgslieden van verschillende rangen binnen komen. De anderen vertonen zich buiten de openstaande deuren)

Mannen! Het plechtige ogenblik is aangebroken. Wij gaan ten strijde. Ginds ligt de vesting Koevorden die ons door een rover is afgehaald. Ons werk is nu deze rover te verjagen en hiervoor is de nacht die voor ons staat het meest geschikt.

Ik weet dat gij allen dappere mannen bent en uw bloed voor land en vrijheid wilt geven. Staaf uw moed en dapperheid opdat, wanneer de zon opnieuw verschijnt Koevorden weer in onze macht is. Waar nu nog de vaandels van Munster zwieren moet morgen de Oranjevlag wapperen. Ik ben overtuigd dat ieder zijn plicht zal doen waarvoor ieder voor zijn moed en trouw goed beloond zal worden.

Toont dat gij mannen bent. God sta ons nabij.

Officieren en manschappen: (door elkaar)

Hoezee! Hoezee! Oranje boven. Munster onder. God zij met ons.

v. Eibergen: Stilte, mannen, stilte! Pas er voor op dat gij niet door uw strijdlust gejudast wordt. Het oor van de vijand luistert scherp. Stilte dus.

Maak u klaar voor de strijd en schaat u in gelederen om daarna zwijgend ten strijde te gaan.

Einde vierde bedrijf

Vijfde bedrijf

Speelt zich af in Koevorden in een zaal op het kasteel.
Aan de kant staat een tafel met schenkkannen en roemers.

Eerste toneel

v. EIBERGEN-JOHAN SICKINGA-WIJLER-HENDRIK SICKINGA-ROELOF SICKINGA- FEIJE SICKINGA- en SOLDATEN

v. Eibergen: (tot Johan Sickinga die binnenkomt)
Geluk gewenst, het is beslits. De stad is in ons bezit.

J. Sickinga: Ik vraag me nog af hoe het in zo'n korte tijd kon gebeuren.

v. Eibergen: Dat is Gods hand geweest en niet anders.

J. Sickinga: Dat is het zeker. De leus die wij kozen bij deze aanval heeft ons niet beschaamd. Wij hebben het ervaren. God was met ons.

v. Eibergen: In één uur tijd was alles volbracht. Het was een mirakel. Hoewel er veel dingen aanvankelijk in ons nadeel schenen te zijn bleek later dat deze aan ons doel hebben meegewerkt.

J. Sickinga: Wij moeten dankbaar zijn voor zulk een zege. Maar, hoe ongelooflijk en wonderlijk snel dit ook is behaald, het heeft ons strijd gekost.

Wijler: (tot Sickinga) Dat is zo een verwoede strijd. Vooral waar gij uw post had op Overijsel.

v. Eibergen: Het ging er woedend toe. Die kerels vochten als razenden. Wij kwamen gelukkig juist op tijd anders had je het daar te kwaad gekregen.

J. Sickinga: Dat is waar, heer Overste. Het stond vijf tegen een voordat jullie kwamen om hun in de rug aan te vallen. Ik moet u werkelijk zeggen dat mijn mannen zich te weer stelden als leeuwen. Ik had hun gelast de kappen van hun laarzen te verwijderen en af te stijgen. Hierdoor waren zij vooraan in het bestormen van de vijand doch gingen onversaagd door ondanks de dichte regen van kogels die de Munstermannen op hun afvuurden.

v. Eibergen: Ik had het minder moeilijk op Gelderland. Eerst scheen het ook dat Munster ons met kracht weerstaan zou, het was een vreselijk vuur waarmee wij werden ontvangen hetgeen aan velen lijf of bloed gekost heeft. We keken echter vreemd op toen we plotseling op de kruin van de wal v.d. Thijnen, die ons voorging, zagen die het kasteel reeds schoongeveegd had van de Munsters. Hierdoor konden we zonder slag of stoot dit onderdeel bezetten. Weet je dat Mooy, de kommandant te pas is gekomen?

J. Sickinga: Dat heb ik terloops vernomen. Hij is gesneuveld.

v. Eibergen: Tot mijn spijt is dat zo. Ik had hem graag levend in handen willen hebben. Ons overwinningsmanifest verliest haar hoogste glans hierdoor.

J. Sickinga: Maar het is toch ook zeker an belang dat je Plettenburg voor hem in de plaats hebt met nog een aantal officieren.

Wijler: Het is ontzettend jammer dat we bommen-Berend zelf niet bij de kraag konden grijpen. Hij heeft zich buiten schot gehouden. Ik had hem zo graag eens vannabij willen zien.

v. Eibergen: Hij zit natuurlijk weer in Munster. Als hij in de stad was geweest had hij zich zeker doodgeërgerd toen daar midden op de markt de beide tamboers van mijn regiment, dreunend de Prinsenmars sloegen. Hij had het vast bestorven.

De tamboers stonden met hun trommels op de rug zich te vervelen bij gindes molen. Nadat ze met ons uit Groningen waren vertrokken hebben ze hun talent niet mogen laten horen. Toen v.d. Thijnen hun voorbij kwam vroeg hij hun of ze de Prinsenmars komen slaan, waaarop ze glunderend zeiden, ja. Doe dat dan midden in de stad vlak voor de hoofdwacht. Uw zakken vol rijksdaalders zal hiervoor uw beloning zijn. En beide aan de haal, het marktplein op en toen maar, zonder links of rechts te zien, aan het trommelen steeds maar door, alsof de stad reeds in ons bezit was en Munsters gevaar verdwenen.

J. Sickinga: Weten wij hoe groot het aantal gesneuvelden is?

v. Eibergen: Meer dan zestig zal het niet zijn. Jammer van die dappere kerels. Toch zijn er van de Munstermannen meer gesneuveld.

Wijler: Dat kan ik me voorstellen. Ik heb nog nooit zulk een vechten gezien. 't Was moorddadig, met blanke sabel sloegen de Munsters er op los. Jullie weten dat ik geen jufferachtige aard heb, maar het was mij soms te erg. Mijn Polakken weerden zich dapper. In het begin leek het alsof hun de moed ontbrak doch toen ik hun op zijn Pools toesprak en op de buit wees waar het om ging was het alsof de duivel in die kerels opkwam. Ze hakten alles kort en klein wat in hun buurt kwam.

v. Eibergen: Weet ook iemand van jullie hoe het onze vriend Losecaat is gegaan. Ik heb hem bewonderd om zijn koelbloedigheid toen hij tot aan de hals in het water stond om een brug te scharen die averij had opgelopen waardoor de mannen er over konden, hoewel het schroot hem om de oren stoof.

Wijler: Dan verdient de jonge Vaandrig ook veel lof. Hoewel een schot zijn rechterarm verlamde krom hij rustig door en was het eerste op de wal om zijn vaandel in de grond te steken. Pas daarna schonk hij aandacht aan zijn verwonding. Kijk daar komt hij aan ondersteund door onze koster.

Tweede toneel

DE VORIGEN-v.d. THIJNEN-HERMAN

v.d. Thijnen: (ondersteund Herman en komt met hem op)

v. Eibergen: (gaat naar v.d. Thijnen toe)

Welkom, wakkere man. Dit is voor jou een dag uit Duizenden, nietwaar?

Wie heeft durven dromen van zulk een victorie.

v.d. Thijnen: Onze opzt is goed geweest en we hebben, met Gods hulp, behaald wat we wilden.

v. Eibergen: Dat heb ik zojuist ook gezegd. Doch ook dankt deze stad haar verlossing aan jou, heer v.d. Thijnen. U hebt de roem en bent de held van deze dag.

v.d. Thijnen: Ooh, laten we daar niet over praten. Ik deed niets meer dan jullie. Wij waren er allen van doordrongen dat een vreemde potentat hier in Koevorden ons de wetten stelde. Het bloed kwam bij mij hierdoor in opstand en deed mij het zwaard in handen nemen om samen met u deze potentat Koevorden weer te ontnemen.

Wij hebben hem laten zien dat een volk dat tachtig jaren lang in het wapen stond tegen het machtige Spanje zich niet zomaar straffeloos in zijn vrije nek laat grijpen. Ik deed niets meer dan jullie allen deden en ik beschouwde het als mijn plicht, als Hollander en als Christen.

Derde toneel

De vorigen plus een wachtmeester van de ruitelij.

Wachtmeester: Ik deel u hierbij mede dat Overste Rabenhaupt is aangekomen.

v. Eibergen: Dat is goed. We zijn klaar om Zijne Hooggeborene te ontvangen.
(Hij en nog enkele andere officieren gaan af en komen daarna terug met Rabenhaupt)

Vierde toneel

DE VORIGEN-RABENHAUPT

Rabenhaupt: Heil aan u allen, onverschrokken mannen die hebben getoond dat je de wapenrok van Nederland waard bent gelijk in vroeger dagen uw voorvaderen zijn geweest waarvoor de trotse Spanjaard het onderspit moest delven. Jullie kwamen, zagen en overwonnen. In één uur tijds hebben jullie de ellendeling die zich hier op barbaarse wijze had genesteld gelijk een havik in een duivennest, verjaagd.

Uren in de omtrek was zijn naam bekend en deed de kinderen rillen van angst, alleen al bij het horen van zijn naam.

Deze trotsaard moest u om lijfsbehoud smeken en zijn zetel, die hij voorgoed in zijn macht meende te hebben, aan u afstaan. Jullie namen, dappere mannen, zullenngeplaatst worden op de erelijst van het land. Uw namen zullen nog leven bij de jongste nazaten als uw stof reeds verwaaid zal zijn door de wind. Eibergen, Wijler, Coenders, Losecaat, gebroeders Sickinga, Klinge en Rengers, jullie namen sterven nooit uit.

Over de heldenmoed en kloek beleid, uw kracht van geest en trouw zal het nageslacht nog eeuwen spreken. En vol bewondering zal het altijd een voorbeeld zijn om de daden van jullie te volgen.

(tot Vaanrig Herman)

Ook jij hebt ons trouw gediend waardoor het loon des getrouwen u niet zal ontgaan. Jij bent het geweest die keer op keer mij steeds op de hoogte hebt gehouden van de toestand in Koevorden. Ondanks gevaar voor u zelf hebt ge uw trouw aan Oranjes vaandel verzegeld met inzet van uw bloed en lijf in het gevecht. Het brevet van officier zal u worden toegewezen als loon voor uw heldhaftigheid en trouw.

(Hij geeft een teken aan een paar officieren. Deze verwijderen zich)

Zolang echter uw verwonding niet toelaat mee ten oorlogsdans te gaan mag de liefde van deze dame u het leed verzachten.(Inmiddels zijn de officieren met Fenna opgekomen die bij Herman in de armen snelt. Allen zijn even verrast door dit intermezzo)

Wij hebben nog een held van deze dag en dat ben jij, heer v.d. Thijnen. Uw diensten zijn hoog gewaardeerd. Er is mij opgedragen als blijk van waardering u dit ter hand te stellen. (Hij geeft hem een van zegel voorzien perkament, die de acte van aanstelling tot sergeant-majoor inhoud)

Munsters goud, u met handenvol aangeboden kon u niet verwurmen uw geboorteplaats aan hun te verkopen. Integendeel, u hebt u zelf geheel gegeven en ook het plan ontworpen van de aanval die zo succesvol is verlopen.

U hebt steeds vooraan in de gelederen gestaan. Geen kogelregen welke u om de oren gonsden hebben u vrees aangejaagd u ging maar steeds voorwaarts. Edele held uw doel is nu bereikt. Uw hoogste wens is in vervulling gegaan. Koevorden is weer vrij. Opnieuw ontplooit zich onze driekleur weer op de wal en toren. Het is u gegund op uw lauweren te rusten in de schoot van uw gezin. Uw trouwe huisvrouw wacht met ongeduld om jou te omhelzen. (onderwijl is Anneke binnengeleid en vliegt hem om de hals)

(even is het er stil van) Wat een gelukkig ogenblik, nietwaar? Het mooiste dat je ooit beleefd hebt. Door uw burgerdeugd en krijgsmannenmoed zal uw naam voortaan prijken in Koevordens kronijk opdat de burgerij en Koevorden nooit mag vergeten dat door uw kloek besluit haar stad van Munsters juk werd verlost.

Vijfde toneel

Alle vorigen, Koevordens Stedemaagd verschijnt, voorafgegaan door haar wapenschilddrager en gevolgd door de burgerij. Als zij voor op het toneel staat richt zij het woord tot v.d. Thijnen.

Stedemaagd:

Koevorden zal nooit vergeten
Het weergaloze wapenfeid
Door uw schrandere geest ontworpen
En volbracht, met kloek besluit.
Daaraan dankt het zijn bevrijding
Van de vreemde heerschappij
Daaraan danken wij nu heden
Dat het na een lang voorleden
Juichen mag “ We zijn weer vrij
Vrij van Munsters dwingelandij”

Koevorden erkent het dankbaar
Dat gij hun verlosser zijt
Wakkere Meindeert van der Thijnen
Een held zijt gij, ook in de strijd.
Hebt ge in eigen zelfvoldoening
Van uw daad het zoetste loon
Ik wil dit nog iets verhogen
En bied u op het gelukke pogen
Thans als Koevordens edelste zoon
U deze onverwelkbare burgerkroon.

(Zij zet v.d. Thijnen een eikenkrans op het hoofd)

Einde vijfde bedrijf